

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 66 Ekim 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 66 October 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3930>

AMATÖR KULÜPLERDE FUTBOL OYNAYAN SPORCULARIN FAİR PLAY ANLAYIŞLARININ İNCELENMESİ* SCRUTINY ON THE UNDERSTANDING OF FAIRPLAY IN THE SPORTSPEOPLE PLAYING FOOTBALL IN AMATEUR CLUBS

Selahattin AKPINAR**
Vahit KÜÇÜKATÇEKEN***

Öz

Bu çalışma; Karaman ilinde amatör kulüplerde futbol oynayan sporcuların fair play anlayış düzeylerinin inceleyerek fair play anlayış düzeylerinde demografik özelliklere göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Karaman ilinde amatör spor kulüplerinde futbol oynayan sporcular oluşturmaktadır. Amatör futbolculardan 219 anket uygulanmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden olan betimsel niteliktedir. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve Vallerand, Briere, Blanchard ve Provencher tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Sezen-Balçıkanlı tarafından yapılan Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde One Sample Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda dağılımın nonparametrik olması münasebetiyle Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; araştırmaya katılan amatör futbolcuların fair play anlayışlarının toplam puan ve alt boyutların sosyal norm, kurallar ve yönetime saygı, sorumluluk ve rakibe saygı puan ortalamalarında da yüksek düzeyde fair play anlayışına sahip oldukları ve demografik özelliklerin bazılarında anlamlı bir fark bulunamazken bazılarında da anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fair Play, Amatör, Sporcu.

Abstract

This study has been conducted to scrutinize the levels of understanding of fairplay in the sportspeople playing football in amateur clubs in the province of Karaman and determine whether their understanding of fairplay differentiates in line with the demographic properties or not. The population of the study is constituted by the sportspeople playing football in amateur clubs in the province of Karaman. A questionnaire was applied to 219 amateur footballers. The research is a descriptive qualitative research method. The personal information form developed by the researcher, the Multidimensional Sportspeople Orientations Scale developed by Vallerand, Briere, Blanchard, and Provencher and adapted to Turkish by Sezen-Balçıkanlı Doğan (2010), and the Self-confidence Scale developed by Akın (2007) were used for the study to achieve its objective. In the analysis of the data, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis tests were conducted as the distribution upon the One Sample Kolmogorov-Smirnov test appeared as nonparametric. In conclusion of the study, it was determined that the amateur footballers taking part in it had high-level understanding of fairplay in the score averages of the total points and the points of the subcategories of respect for social norms, rules, and administration; responsibility; and respect for the opponent; and that while no significant difference was apparent in some of the demographic properties, significant differences were observed in some others.

Keywords: Fair Play, Amateur, Sportspeople.

* Bu çalışma, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu.

*** Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.

GİRİŞ

Fair Play rakibe karşı galip gelmekten daha çok rakip ile oynanan oyundan haz almaya dayalı, hakça, dürüst oyun, kurallara uyumlu, rakibe saygılı olma, haksız avantajları kabul etmeme gibi kişiyi diğer bireylerden ayıran bazı özelliklerin farkına varılarak hareket edilmesi, rakibin kazanmış olduğu haksız dezavantajları kendine yönelik avantaja dönüştürmeme ve en önemlisi rakibin oyun içerisinde yakalamış olduğu başarıyı takdir etme duygusudur (Pehlivan, 2004, Akt; Teke, 2018, 15). Spor içinde, eşitlik, disiplin, haz, hak, hukuk, barış, hoşgörü, sevgi ve saygı gibi insanın karakterine yakışan ve insanı diğer bireylerden ayıran özellikleri içinde barındırmasının dışından insan yaşantısında önemli bir yere sahip olan ve genelde daha ağır basan hüznün, keder, stres gibi yine insan yaşamında önemli olan kavramları içinde barındırdığı için bireylerin hayat mücadelelerini devam ettirdikleri sürece onların hayatlarını önemli ölçüde etkileyen bir kavram olarak varlığını devam ettirmektedir. Fair Play kavramının temelinde ise her şeyden önce insan onuruna gösterilen saygının varlığına vurgu yapılmış, spor dallarının her seviyesinde ve her çeşidinde daima hakkı gözeten ve oynanan oyunlarının dürüstçe oynanması gerektiğini kendine bir ahlak ilkesi olarak edinen bir kavram olarak kendini bizlere kabul ettirmiştir (Pehlivan, 2004, Akt; Bozdemir, 2017, 51).

İnsanların gruplar halinde ortak bir yaşam alanında birbirleriyle uyum içinde yaşaması oldukça zordur. Bu nedenle kişilerin sorumluluklarını bilerek ve diğer insanlara karşı ahlaklı davranışlar göz önüne sererek fedakarlıklarda bulunması gerekmektedir. Başarı eğer sporun özüne uygun olacak şekilde gelişirse ahlaki boyut içinde kalabilir. Sporun özüne göre gelişme ise , sporcunun kendi fiziksel gücünü bilmesi, kendi fiziki gücünü zamanla daha yüksek kapasiteye ulaştırmak için sorumluluklarının bilincinde olarak çalışması, aynı zamanda spor ahlakını sportif başarılar uğruna gözdürdükten etmemesidir. Çünkü sportmen bir sporcu olmak, özveri kavramını benimsemiş, kaideleri hayatının temel taşı konumuna getirecek şekilde özümsemiş bir kişilik anlamına gelmektedir. (Öngel, 1997. Akt; Topan, 2011, 33). Fair play dediğimiz kavram sadece sporcu tutumlarını kapsayan bir davranış şekli olmamakla beraber müsabaka öncesi ve sonrasında açıklamalarda bulunan kulüp yöneticileri, müsabakayı yönetmekle görevli olan hakemler, müsabaka esnasında sahada yer alan antrenörler ve teknik heyet, son olarak ve en önemlisi müsabakayı seyreden taraf olan sporseverler de müsabaka öncesi ve sonrası fair play kavramına uygun davranışlar sergilemelidirler. Hatasız yalnız tanrıdır. Hatasını gören ve söyleyen sporcular ise Tanrı'ya bir adım daha yaklaşmış olur (Arpınar, E., 2004, 30).

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma mevcut durumu ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel tarama ve ilişkisel taramaya yönelik bir yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Karaman ilinde futbol oynayan amatör sporcular oluşturmaktadır. 2018-2019 Karaman 1. Amatör Lig'de toplam 350 sporcu futbol oynamaktadır. Araştırmada toplam 300 futbolcuya ulaşılmış ve bunlardan 219 tanesi değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmada sporcuların fair play davranışlarını ölçmek amacıyla Vallerand ve arkadaşlarının geliştirdiği Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (MSOS-25) 25 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Orijinal MSOS'un alt boyutlarını; Sosyal Normlara Uyum (örn: Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim.) Kurallara ve Yönetime Saygı (örn: Hakem kararlarına uyarım), Sporda sorumluluklara bağlılık (örn: Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam), Rakibe Saygı (örn: Yere düşen rakibimin kalkması için elimi uzatırım) ve son olarak Negatif Yaklaşımlar (örn: Sporda kupa, madalya ve onurum için yarışırım) oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan bireylerin demografik özellikleri şu şekilde yorumlanmıştır. Araştırmacıların yaşlara göre dağılımları görülmektedir. Buna göre araştırmacıların 81 (%37,0)' i 16-18 yaş arası 53 (%24,2)'ü 19-21 yaş arası 50 (%22,8)'i 22-24 yaş arası, 15(%6,8)'i 25-27 yaş arası, 12(%5,5)'i 28-30 yaş arası ve 8 (%3,7)'i ise 31 ve üzeri oluşturmaktadır. Araştırmacıların forma giyme değişkenlerine göre dağılımları görülmektedir. Buna göre araştırmacıların 76 (%34,7)' i 1 yıl, 53 (%24,2)'ü 2 yıl, 23 (%10,5)'i 3 yıl, 11 (%5,0)'i 4 yıl, 56(%25,6) ise 5 yıl ve üzeri oluşturmaktadır. araştırmacıların mevki değişkenlerine göre dağılımları görülmektedir. Buna göre araştırmacıların 33 (%15,1)' i 1 kaleci, 55 (%25,1)'i 2 stoper, 38 (%17,4)'i 3 bek, 60 (%27,4)'i orta saha, 33(%15,1) ise forvet oluşturmaktadır. Araştırmacıların spora başlama yaşı değişkenlerine göre dağılımları görülmektedir.

Buna göre araştırmacıların 15 (%6,8) i 5-7, 72 (%32,9)'si 8-10, 74 (%33,8)'i 11-13, 56 (%25,6)'ı 14-16, 2(%0,9) ise 17 ve üzeri oluşturmaktadır. Araştırmacıların eğitim değişkenlerine göre dağılımları görülmektedir. Buna göre araştırmacıların 9 (%4,1)'u ilkököl, 11(%5,0)'i ortaokul, 129 (%58,9)'u lise, 62 (%28,3)'si üniversite, 8(%3,7)'i ise lisansüstü eğitim alanlar oluşturmaktadır. Araştırmacıların futbol oynama yılı değişkenlerine göre dağılımları görülmektedir. Buna göre araştırmacıların 47 (%21,5)'si 1-3 yıl, 57(%26,0)'i 4-6yıl, 37 (%16,9)'si 7-9, 40 (%18,3)'i 10-12, 21(%9,6)'i 12-15, 17(%7,8)'si ise 15 ve üzeri oluşturmaktadır. Araştırmacıların kaç takımda oynadıkları değişkenlerine göre dağılımları görülmektedir. Buna göre araştırmacıların 111 (%50,7)'i 1-2 takım, 51(%23,3)'i 3-4 takım, 42 (%19,2)'si 5-6 takım, 8 (%3,7)'i 7-8 takım, 7(%3,2)'si ise 9 ve üzeri takım oluşturmaktadır. Araştırmacıların yaşamlarının büyük kısmını geçirdikleri yer değişkenlerine göre dağılımları görülmektedir. Buna göre araştırmacıların 14 (%6,4)'ü metropol,145(%66,2)'i il merkezi, 27 (%12,3)'si ilçe merkezi, 33(%15,1)'ü ise kasaba-köy oluşturmaktadır. Araştırmacıların anne eğitim durumları değişkenlerine göre dağılımları görülmektedir. Buna göre araştırmacıların 3 (%1,4)'ü okuryazar değil,15(%6,8)'i okuryazar, 111(%50,7)'i ilkököl, 26(%11,9)'i ortaokul, 50 (%22,8)lise, 13(%5,9)üniversite, 1(%0,5) lisansüstü oluşturmaktadır. Araştırmacıların baba eğitim durumları değişkenlerine göre dağılımları görülmektedir. Buna göre araştırmacıların 7 (%3,2)'si okuryazar, 83(%37,9)'ü ilkököl, 39(%17,8)'i ortaokul, 56 (%25,6)'sı lise, 33(%15,1)üniversite, 1(%0,5) lisansüstü oluşturmaktadır. Araştırmacıların kulüplerinin buldukları yer değişkenlerine göre dağılımları görülmektedir. Buna göre araştırmacıların 49 (%22,38)'i köy, 170(%77,62)'i şehir oluşturmaktadır.

Tablo 1: Amatör Futbolcuların Fair Play düzeylerini gösteren One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi

	Sosyal Norm	Kurallar ve Yönetime Saygı	Sorumluluk	Rakibe Saygı	Toplam
N	219	219	219	219	219
Mean	19,0868	19,8813	21,2329	19,0000	79,2009
Std.Deviation	3,68816	3,71639	3,55889	3,81691	11,72451
Kolmogorov-smirnov Z	,128	,116	,145	,087	,064
P	,000	,000	,000	,000	,028

One-Sample Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda amatör futbolcuların fair play düzeylerine yapılacak olan analizlerin normal olmayan dağılım yani nonparametrik olmaları münasebetiyle ($P>0.05$) Man-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 2: Araştırmacıların Genel Olarak Fair Play Anlayış Düzeyleri Toplam Puan ve alt Boyutlarına İlişkin Bulguları

Fair Play Alt Boyutları	n	X	Ss	Min	Max	Envanterden alınacak Endüşük ve En Yüksek Puan
Sosyal Norm	219	19,0868	3,68816	5,00	25,00	5-25
Kurallar ve Yönetime Saygı	219	19,8813	3,71639	5,00	25,00	5-25
Sorumluluk	219	21,2329	3,55889	5,00	25,00	5-25
Rakibe Saygı	219	19,000	3,81691	5,00	25,00	5-25
Toplam	219	79,2009	11,72451	20,00	100,00	20-100

Tablo 2'de araştırmacıların genel olarak fair play anlayış düzeyleri toplam ve alt boyutlarına ait puan ortalamaları görülmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan sporcuların fair play anlayış düzeyleri alt boyutlarından sosyal norm puan ortalamaları $\bar{X} = 19,0868$, kurallar ve yönetime saygı

puan ortalamaları $\bar{X} = 19,8813$, sorumluluk puan ortalamaları $\bar{X} = 21,2329$, rakibe saygı puan ortalamaları $\bar{X} = 19,0000$ ve fair play anlayış düzeyleri toplam puan ortalamaları ise $\bar{X} = 79,2009$ olarak bulunmuştur. Araştırma kapsamına alınan sporcuların fair play anlayış ölçeği toplam puanından almış oldukları puan ortalamaları $\bar{X} = 79,2009$ ölçeğin genelinden alınabilecek (min 20-max 100) değerler göz önüne alındığında yüksek düzeyde fair play anlayışına sahip oldukları söylenebilir. Sporcuların fair play anlayış düzeyleri alt boyutlarından sosyal norm puan ortalamaları $\bar{X} = 19,0868$, kurallar ve yönetime saygı puan ortalamaları $\bar{X} = 19,8813$, sorumluluk puan ortalamaları $\bar{X} = 21,2329$ ve rakibe saygı puan ortalamaları da $\bar{X} = 19,0000$ olarak tespit edilmiş ölçeğin alt boyutlarından alınabilecek değerler (Tüm alt boyutlarında min 5 - max 25) göz önüne alındığında sosyal norm, kurallar ve yönetime saygı, sorumluluk ve rakibe saygı alt boyutlarında da yüksek olduğu söylenebilir .

Tablo 3: Amatör Futbolcuların Forma Giyme Değişkenlerine Göre Fair Play Anlayışlarını Gösteren Kuruskal Walles Test Sonuçları;

		n	sıra ort.	X2	Df	P	Anlamlı farklılık
Sosyal norm	1 yıl	76	113,05	12,332	4	,015	2-3 2-4
	2 yıl	53	110,11				
	3 yıl	23	96,11				
	4 yıl	11	168,86				
	5 yıl ve üzeri	56	99,89				
Kurallar ve yönetime saygı	1 yıl	76	107,97	4,533	4	,339	Yok
	2 yıl	53	113,83				
	3 yıl	23	127,77				
	4 yıl	11	125,77				
	5 yıl ve üzeri	56	98,78				
Sorumluluk	1 yıl	76	101,45	9,581	4	,048	1-3
	2 yıl	53	116,27				
	3 yıl	23	136,39				
	4 yıl	11	136,95				
	5 yıl ve üzeri	56	99,54				
	Toplam	219					
Rakibe saygı	1 yıl	76	113,53	4,580	4	,333	Yok
	2 yıl	53	108,68				
	3 yıl	23	109,61				
	4 yıl	11	142,77				
	5 yıl ve üzeri	56	100,18				
Toplam	1 yıl	76	109,70	8,670	4	,070	Yok
	2 yıl	53	110,13				
	3 yıl	23	122,33				
	4 yıl	11	153,91				
	5 yıl ve üzeri	56	96,60				

Tablo3; amatör futbolcuların forma giyme değişkenine göre sosyal norm alt boyutunda aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur: $\chi^2(sd=4, n=219) = 0,15p<.05$. Bu farklılık sonucunda 1 yıl forma giyen amatör futbolcuların 3 ve 4 yıl forma giyenlere göre sosyal norm düzeyleri yüksektir.

Amatör futbolcuların forma giyme değişkenine göre sorumluluk alt boyutunda aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur: $\chi^2(sd=4, n=219) = ,048p<.05$.

Tablo 4: Amatör Futbolcuların Spora başlama yaşı değişkenlerine göre Fair Play anlayışlarını gösteren Kuruskal Walles test sonuçları;

		n	sıra ort.	X2	Df	P	Anlamlı farklılık
Sosyal norm	5-7	15	104,93	13,316	5	0,10	2-3 2-4
	8-10	72	129,50				
	11-13	74	104,40				
	14-16	58	91,97				
Kurallar ve yönetime saygı	5-7	15	97,03	9,641	5	,047	2-3 2-4
	8-10	72	128,72				
	11-13	74	99,94				
	14-16	58	103,34				
Sorumluluk	5-7	15	89,13	2,112	5	,715	Yok
	8-10	72	114,85				
	11-13	74	109,84				
	14-16	58	109,81				
Rakibe saygı	5-7	15	108,60	4,383	5	,375	Yok
	8-10	72	122,05				
	11-13	74	100,81				
	14-16	58	107,54				
Toplam	5-7	15	100,40	6,571	5	,160	Yok
	8-10	72	125,50				
	11-13	74	101,73				
	14-16	58	103,31				
	Toplam	219					

Tablo 4; Amatör futbolcuların spora başlama yaşı değişkenine göre sosyal norm alt boyutunda aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur: χ^2 (sd=4, n=219) = 0,10p<.05. Amatör futbolcuların spora başlama yaşı değişkenine göre kurallar ve yönetime saygı alt boyutunda aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur: χ^2 (sd=4, n=219) = ,047p<.05.

TARTIŞMA

Yapılan çalışma sonuçları doğrultusunda, Araştırmaya katılan sporcuların fair play anlayış düzeyleri yüksek düzeyde oldukları anlaşılmıştır. Yine sosyal norm, kurallar ve yönetime saygı, sorumluluk ve rakibe saygı alt boyutlarında da yüksek düzeyde oldukları söylenebilir. Sporcuların fair play anlayış düzeylerinde; yaş, oynadıkları mevki, eğitim durumu, kaç takımında oynadıkları, yaşamlarının büyük bir kısmının geçtiği yer, anne eğitim durumu ve kulüplerinin bulunduğu yer değişkenlerinde anlamlı bir fark tespit edilemezken, kaç yıldır forma giydiği, spora başlama yaşı, futbol oynama yılı ve baba eğitim durumu değişkenlerinde ise anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Literatür taraması sonucunda bazı çalışmaların çalışmayı destekler nitelikte olduğu bazılarının ise desteklemediği anlaşılmaktadır. Buna göre; Sezen Balçıklı, (2009) tarafından "Profesyonel Futbolcuların Fair Playe Yönelik Davranışları İle Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişki" çalışmada 2007-2008 sezonunda Turkcell Süper Lig'de yer alan ve tesadüfi yöntemle seçilmiş 7 futbol takımından toplam 130 futbolcuya uygulanan anket sonucunda , profesyonel futbolcularda sosyal normlara uyum ile fantezi (r= 0.217; p<0.05), empatik düşünce (r=0.447; p<0.01) ve perspektif alma (r=0.249; p<0.01); kurallara ve yönetime saygı ile empatik düşünce (r=0.365; p<0.01) ve perspektif alma (r=0.197; p<0.05); sporda sorumluluklara bağlılık ile empatik düşünce (r=0.440; p<0.01); rakibe saygı ile fantezi (r=0.223; p<0.05), empatik düşünce (r=0.200; p< 0.05) ve perspektif alma (r=0.171; p<0.01) düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Tukey HSD testi sonuçlarına göre de, futbolcularda empatik düşünce düzeyi yükseldikçe sporda sorumluluklara bağlılık [F2,130=

12.551; $p < .05$], sosyal normlara uyum [$F_{2,130} = 19.704$; $p < .05$] ve kurallara ve yönetime saygı [$F_{2,130} = 5.761$; $p < .05$] düzeyleri anlamlı olarak artmakta ;perspektif alma becerileri arttıkça da sosyal normlara uyum düzeyleri yükselmektedir [$F_{2,130} = 4.785$; $p < .05$]. Koç, Artunç , (2017) tarafından “Değerler Eğitiminde Sportmenlik Temasının İşlenmesinin Öğrencilerin Sportmenlik Davranışlarına Etkisi” çalışmada, Araştırma, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Batman ili, Merkez İlçesinde yer alan 50. Yıl Ortaokulu’nda gerçekleştirilmiştir. Okulda beden eğitimi ve spor derslerine beden eğitimi öğretmenin girdiği tüm sınıflardaki öğrenciler ($n = 315$) ön-test verileri almak amacıyla araştırma grubuna dâhil edilmiştir .Tüm nicel verileri elde edilen 229 (92 kız ve 137 erkek) ve nitel verileri elde edilen 48 (24 kız ve 24 erkek) öğrenciye uygulanan anket sonucunda Sportmenlik temasını işleyen ve sınıf etkinlikleri ile desteklenen öğrencilerin (deney grubu) son-test toplam sportmenlik puanları ön-test puanlarına göre anlamlı düzeyde artış göstermiştir($p < .05$). Bulgular değerlendirildiğinde EDEP projesinde sınıf etkinlikleri ile destekleyerek sportmenlik temasını kullanmanın öğrencilerin sportmenlik davranışlarına pozitif etkisinin olduğu anlaşılmıştır. Sınıf etkinlikleri ile desteklenmeyen okul etkinliklerinin, davranış gelişimine katkısı görülmemiştir. Kalkavan, Mete (2018) tarafından “Farklı Düzeydeki Futbolcuların Sportmenlik Anlayışlarının İncelenmesi” araştırmada 2017-2018 sezonunda Karadeniz Bölgesinde bal ligine katılan; Amatör (Rize 2, Trabzon 2, Samsun 2, Giresun 2 ve Ordu 2 takım) ve Profesyonel takım sporcularına (Rizespor, Trabzonspor, Samsunspor, Giresunspor ve Ofspor) anket uygulandı. Takım hocasından izin alındıktan sonra kulüplere gidilerek çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 95’i amatör, 106’sı profesyonel olmak üzere toplam 201 futbolcuya anket uygulandı.. Uygulanan anket sonucunda elde edilen bulgular, Test sonuçları futbolcuların; Yaş ($p < .05$), eğitim ($p < .05$) sporculuk düzeyi ($p < .05$), spor yapma yılı ($p < .05$), ve millilik durumlarına göre ($p < .05$) sportmenlik anlayışları arasında önemli farklar olduğunu gösterdi. Futbolcuların oynadığı mevkie göre ise sportmenlik davranışları arasındaki fark manidar bulunmadı ($p < .05$) Sonuç olarak futbolcuların eğitim spor yapma yılı ve sporculuk düzeyine bağlı olarak sportmenlik yönelimlerinde yükselme olduğu söylenebilir. Fairplay konusunda farkındalığı arttırmak için antrenmanlar ve diğer eğitim uygulamalarında sportmenlik konusu düzenli olarak futbolculara anlatılmalıdır. Koç, Nas, (2017) tarafından “Ortaokul Öğrencilerinin Öz-Yeterliklerinin Öğrencilerin Sportmenlik Davranışlarına Etkisi” çalışmada, Araştırma grubu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Gaziantep ili Merkez ilçelerindeki iki devlet ortaokulunda okuyan 270 öğrenciden (125 kız, 145 erkek) oluşmuştur. Yapılan bu araştırmada, Öğrencilerin ölçeklerden aldığı puanlar normallik sınavına uygun olarak bağımsız değişkenlere göre incelenmiş ve öğrencilerin sportmenlik değerleriyle öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiye (Pearson) bakılmıştır. Ayrıca ölçekler arasında doğrusal ilişki görüldüğünden öz yeterliliğin sportmenlik davranışını ne ölçüde yordadığına (basit doğrusal regresyon analizi) bakılmıştır. Öğrencilerin sportmenlik davranışlarının ve öz-yeterlik algılarının cinsiyetlerine (kızlar lehine), okul takımlarında oynama durumlarına (oynamayanlar lehine) ve okul başarı durumlarına (iyi olanlar lehine) göre bazı faktörlerde anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür ($p < .05$). Öğrencilerin toplam sportmenlik puanları ile genel öz-yeterlik algıları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuş ($r = .49$, $p < .01$) ve öğrencilerin genel öz-yeterlik algılarının toplam sportmenlik davranışlarının %24’ünü yordadığı anlaşılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin öz-yeterlik algılarının sportmenlik davranışlarını yordadığı anlaşılmıştır. Öğrencilerin öz-yeterlik algılarını geliştirmeye yönelik etkinlikler uygulamanın öğrencilerin sportmenlik davranışlarını geliştirmede yararlı olacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Araştırmada elde edilen sonuçlar şunlardır:

Araştırmaya katılan sporcuların fair play anlayış düzeyleri alt boyutlarından sosyal norm puan ortalamaları $\bar{X} = 19,0868$, kurallar ve yönetime saygı puan ortalamaları $\bar{X} = 19,8813$, sorumluluk puan ortalamaları $\bar{X} = 21,2329$, rakibe saygı puan ortalamaları $\bar{X} = 19,0000$ ve fair play anlayış düzeyleri toplam puan ortalamaları ise $\bar{X} = 79,2009$ olarak bulunmuştur. Araştırma kapsamına alınan sporcuların fair play anlayış ölçeği toplam puanından almış oldukları puan ortalamaları $\bar{X} = 79,2009$ ölçeğin genelinden alınabilecek (min 20- max 100) değerler göz önüne alındığında yüksek düzeyde fair play anlayışına sahip oldukları söylenebilir. Sporcuların fair play

anlayış düzeyleri alt boyutlarından sosyal norm puan ortalamaları $\bar{X} = 19,0868$, kurallar ve yönetime saygı puan ortalamaları $\bar{X} = 19,8813$, sorumluluk puan ortalamaları $\bar{X} = 21,2329$ ve rakibe saygı puan ortalamaları da $\bar{X} = 19,0000$ olarak tespit edilmiş ölçeğin alt boyutlarından alınabilecek değerler (Tüm alt boyutlarında min 5 – max 25) göz önüne alındığında sosyal norm, kurallar ve yönetime saygı, sorumluluk ve rakibe saygı alt boyutlarında da yüksek olduğu söylenebilir .

Sporcuların fair play anlayış düzeylerinde; yaş, oynadıkları mevki, eğitim durumu, kaç takımda oynadıkları, yaşamlarının büyük bir kısmının geçtiği yer, anne eğitim durumu ve kulüplerinin bulunduğu yer değişkenlerinde anlamlı bir fark tespit edilemezken, kaç yıldır forma giydiği, spora başlama yaşı, futbol oynama yılı ve baba eğitim durumu değişkenlerinde ise anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Arıpınar, E. (2004). *Ülkemiz Sporü İçin*. İstanbul: Kelebek Yayınları.
- Bozdemir, O. (2017). *Basketbol Oynayan Farklı Eğitim Kademelerindeki Öğrencilerin Spor Ortamındaki Empati Becerileri İle Fair Play Davranışları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- Kalkavan A, Mete N. (2018). Farklı Düzeydeki Futbolcuların Sportmenlik Anlayışlarının İncelenmesi. (Ss.221). 3. Uluslararası Avrasya Spor Eğitim Ve Toplum Kongresi Tam Metin Kitabı, 15-18 Kasım 2018, Mardin-Türkiye.
- Koç, Y., Artunç, M. (2017). Değerler Eğitiminde Sportmenlik Temasının İşlenmesinin Öğrencilerin Sportmenlik Davranışlarına Etkisi. 16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya.
- Koç, Y., Nas, H. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Öz-Yeterliklerinin Öğrencilerin Sportmenlik Davranışlarına Etkisi. 16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya.
- Teke, E. (2018). *Sporcuların Kişilik Özelliklerinin Fair-Play Davranışına Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Muğla.
- Topan, A. (2011). *Ortaöğretim Kurumlarında Okullar Arası Futbol Müsabakalarına Katılan Öğrencilerin Fair Play Anlayışlarının Kulüp Deneyimlerine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara.
- Sezen-Balçıkanlı, Gülfem. (2009). *Profesyonel Futbolcuların Fair Play'e Yönelik Davranışları İle Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.